

Лидия Михайлова Станоева

РОЛЯ НА БЪЛГАРИЯ В СИГУРНОСТТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (България в контекста на европейската сигурност)

Сигурността, в съвременните условия на развитие на страните, в най-голяма степен се предопределя от тяхната икономическа сила. С промяната в условията на средата се променят и концепциите за икономическото развитие. Силната икономика, е икономика, основана на знанието, с инвестиции в нови технологии на производство и управление и обезпечена с високо образовани специалисти.

Глобалната финансова криза, от началото на 2008 г., завари Европейския съюз до голяма степен неподготвен. Общият икономически спад доведе до увеличаване на безработицата в Съюза до над 10 %, предизвика значими финансови загуби за европейските страни изатрудни финансирането на наложителни реформи в ключови сектори на националните икономики.

В резултат на тези промени и отчитайки дългосрочните предизвикателства пред сигурността на Съюза, произтичащи от глобализацията, изменението на климата, застаряването на населението, Европейският съюз създаде своя десетгодишна стратегия за растеж - „Европа 2020“¹.

Новият стратегически документ залага на приоритети като: растеж на знанието, приобщаване, иновации, мобилна младеж, дигитално общество, европейска платформа срещу бедността. В дългосрочен план, инвестирането в тези области осигурява стабилност на икономиките, сигурност и развитие на страните, в унисон с обкръжаващата среда. Изпълнението на Стратегията се превръща в мобилизиращ фактор за европейците, който дава общата посока на икономическо развитие. „Европа 2020“ насочва развитието на европейското многообразие от нации и култури към цялостно, системно единство на многообразието. Кризата убеди дори и най-скептичните държави, че силната обвързаност на техните икономики и големите промени, настъпващи в съвременния свят изискват все по-тясна координация и вземане на колективни решения дори по въпроси, които традиционно са смятани за суверенни от отделните държави, каквито са отбраната и външните отношения.

Като следствие от формулираните приоритети са поставени пет основни цели, които Европейският съюз трябва да постигне до 2020 г., които се изразяват в увеличаване на процента на заетостта на населението на възраст 20—64 години до 76 % (през октомври 2012 г. 23,4% от младежите в ЕС и 23,9% в еврозоната са без работа); дял от 3% от европейския БВП, който да се инвестира в научно изследователска и развойна дейност; постигане на т.нар. цели "20/20/20" в климата и енергетиката; свеждане на делът на преждевременно напусналите училище под 10 %; намаляване на броя на европейските граждани, които живеят под националните прагове на бедността с 25 %, т.е. с над 20 млн. души.

Постигането на амбициозните цели, заложи в стратегията може да стане чрез широкото включване на множество активни субекти. Ангажимента на страните от ЕС, в реализиране на „Европа 2020“, се състои в адаптиране на новата стратегия в съответствие със специфичните им национални особености. Стратегическите цели, заложи в

---

¹ „Европа 2020“: Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

документа се преработват в национални цели, като отражение на желанието на всяка държава да допринесе към общеевропейските усилия.

През април 2011 г. България прие Национална програма за реформи (2011 - 2015 г.)² като основополагащ документ за осъществяването на стратегия „Европа 2020“. В нея са заложили четири основни приоритета за икономическото развитие на страната през следващото десетилетие. Те са: по-добра инфраструктура, конкурентоспособна младеж, най-добра бизнес-среда в ЕС и доверие в държавните институции.

В тази насока са заложили пет амбициозни цели, следвайки европейските такива, по отношение на заетостта, инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, климатът и енергетиката, образованието и бедността.

Успехът на националните цели е свързан с приоритетното осигуряване на разходите за образование, създаване на програми за младежка заетост, насърчаване на ученето през целия живот, намаляване на регионалния дисбаланс и осъществяване на реформа в начина на финансиране на образователните и изследователските институции. За да бъдат активни участници в реализацията на стратегията, те трябва да създадат силна мрежа от партньори и съмишленици на национално и регионално ниво, с които да споделят опит и успешни практики.

В стратегия „Европа 2020“, освен Европейската общност, са засегнати и възможности за страните-кандидатки и за съседните на ЕС страни, да бъдат подпомогнати от Съюза в усилията им за осъществяване на реформи. Често обаче, към Балканите се подхожда теоретично, без необходимото детайлно познание, и на тази база се търсят рецепти за проблемите им. Балканските страни, със своите културни особености, са част от Европа. Но дали Балканите или Югоизточна Европа ще съществуват като цялост и ние работим ли за съществуването на тази цялост? За първи път от десетилетия балканските народи, балканските държави гледат в една посока, всички в различна степен са поели по пътя на европейската интеграция, но все още поотделно, не мислят за съвместното си присъствие там.

Освен за мира и стабилността в ЕС, България продължава да носи своята отговорност за сигурността на Балканите. Интересите и целите на България по отношение на нейните съседи са традиционни и исторически обусловени, но също са съобразени с принципите на политическо поведение и на ценностите на Европейския съюз и на НАТО. Чрез реализиране на целите по стратегия „Европа 2020“ и чрез задълбочаване на икономическите и социални взаимоотношения, България би могла да окаже значителна подкрепа на страните от региона и най-вече на тези от Западните Балкани, по пътя на тяхната интеграция към Европейския съюз. Още през 2003 г. Европейският съюз заявява решимостта си да приобщи Западните Балкани към европейската идея, като единствена възможност да се сложи край на съществуващите етнически конфликти на полуострова. Конкретните срокове за присъединяване, обаче зависят изцяло от политическата култура, извършените реформи и икономическия напредък на страните в предприединителния процес.

Поддържането и развитието на културните връзки и добросъседските отношения не изисква голям разход на ресурси, но съдържа огромен потенциал за преодоляване на усилващите се национализми на Балканите, в името на европейската наднационална идея. Младото поколение е това, което с проактивното си поведение, използвайки инструментите за сътрудничество, които предоставя ЕС в контекста на постигането на

---

² Национална програма за реформи (2011-2015 г.) на Република България, в изпълнение на стратегия „Европа 2020“.

националните и общоевропейските цели по стратегията „Европа 2020“, би могло да даде необходимия импулс, който да задвижи процеса на сближаване на Балканите.

Става ясно, че изпълнението на стратегията е колективна отговорност на европейските граждани и институции и представлява изключителна възможност за повишаване на конкурентоспособността на страната, за създаване на знаещо, генериращо идеи общество, което да бъде двигател в процеса на навакване на трайното изоставане в икономическото развитие на балканските страни.

Като външна граница на ЕС, за България е от изключителна важност да се работи в посока превенция на кризи. Това може да стане чрез активното сътрудничество на международната общност, с поставяне на акцент върху намаляване на икономическите различия, устойчивото и демократично развитие на държавите. „Европа 2020“ може да послужи като пътеводител през сложния терен на глобалните промени и като важен инструмент в изпълнение на ангажиментите на Съюза за запазване на мира, сигурността и стабилността в света.